

Laat iedereen vrij, maar niemand vallen.

**Verkiezingsprogramma D66 Terneuzen
2022-2026**

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Het begint met onderwijs	4
2. Wonen in Duurzaam Terneuzen	6
3. Milieuhandhaving voor een gezond leefmilieu	9
4. Sociaal domein voor gelijke kansen.....	11
5. Financiën. De investerende gemeente.....	13
6. Kunst en cultuur verbindt.....	15
7. Sporten maakt gezond	17
8. Sterke economie voor een bloeiende samenleving	18
9. Aandacht voor onze burgers en democratie	19

Voorwoord

Dit is het verkiezingsprogramma van D66 Terneuzen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Hierin kun je lezen waar wij voor staan en wat we willen bereiken. D66 Terneuzen is er voor iedereen.

De slogan van D66 luidde bij de landelijke verkiezingen: Laat iedereen vrij, maar niemand vallen. En wij vinden die ook van toepassing voor de gemeente Terneuzen en haar inwoners. We laten elkaar niet vallen en we kijken naar elkaar om. Terneuzen is een gemeente waar je jezelf moet kunnen zijn, waar je veilig op straat bent en niet beoordeeld wordt op je achternaam, seksuele identiteit, kleur van je huid of je postcode.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische partij, maar ook een sociaal liberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

D66 zet daarom onderwijs niet voor niets al jaren op de eerste plaats. Het begint met goede toegankelijke scholen waar kinderen niet alleen leren lezen, schrijven en rekenen maar ook kennismaken met sport, cultuur, techniek en natuur, van echte vakkrachten.

Het kunnen verzilveren van kansen gaat om meer dan onderwijs. Een betaalbare woning, een schone groene leefomgeving, een buurt waar je elkaar kunt ontmoeten en ruimte om te ondernemen bieden kansen voor iedereen.

Om Terneuzen leefbaar te houden streven we naar een klimaatneutrale en klimaatadaptieve gemeente. Daarvoor zal er veel werk verzet moeten worden. In eerste instantie denken we hierbij aan maatregelen die jezelf kunt nemen. Onze inwoners moeten daarbij gestimuleerd worden en de gemeente moet het goede voorbeeld geven door onder meer in te zetten op groen en biodiversiteit.

Gevarieerd is de oplossing als het gaat om wonen en werken. Om aan de vraag van woningen te kunnen voldoen, moeten er extra woningen bij, maar niet allemaal dezelfde. Deze nieuwe extra woningen worden eerlijk verdeeld over alle woonkernen van onze gemeente

Democratie is voor D66 Terneuzen van groot belang. Inspraak van burgers en participatie in plannen van de gemeente vinden wij logisch. Daar maken wij ons hard voor in de gemeenteraad.

Wij willen bouwen aan een Terneuzen voor iedere Terneuzenaar van vandaag en voor de Terneuzenaar van morgen. Lees ons programma, sluit je bij ons aan en als je vragen hebt, weet ons te vinden. We zijn een landelijke partij met Zeeuws-Vlaamse gezichten!

Peter de Kraker, lijsttrekker D66 Terneuzen.

1. Het begint met onderwijs

Een goede start begint met onderwijs. Onderwijs is de basis voor een samenleving waar iedereen tot zijn recht komt en mensen de kans krijgen om het beste uit zichzelf te halen. Onderwijs is meer dan les geven. Wij vinden dat onderwijs elk kind de kans moet bieden om mee te doen aan sport, cultuur, muziek en het ontdekken van techniek en natuur.

Iedereen moet toegang kunnen krijgen tot goed onderwijs in duurzame multifunctionele gebouwen. Om goed te kunnen leren, moeten alle kinderen en jonge mensen zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn op de Terneuzense scholen. Daarom hebben wij extra aandacht voor kwetsbare leerlingen.

Onderwijshuisvesting

Onderwijshuisvesting is nu een actueel onderwerp in de gemeente Terneuzen. Met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs zijn belangrijke stappen gezet voor investeringen in de schoolgebouwen van Hoek, Westdorpe, de Rivierenbuurt en Othene. D66 Terneuzen is blij met deze stappen waarmee de leerlingen, ouders en docenten nu eindelijk iets hebben om naar uit te kijken. D66 zal erop toezien dat er goede duurzame onderwijsgebouwen worden neergezet. Een schoolgebouw is meer dan een verzameling klaslokalen. D66 pleit voor multifunctionele gebouwen waar onderwijs en de maatschappij samenkomen en indien mogelijk ook instellingen als kinderopvang, bibliotheek, buurtverenigingen en welzijns- en gezondheidsorganisaties zijn gehuisvest. Wat kinderopvang betreft is D66 voor een ruimhartige regeling voor kinderopvang/startgroepen.

Lodewijk College

In 2018 ontstond het Lodewijk College door een fusie tussen de "Stedelijk Scholen Gemeenschap de Rede" en het "Zeldenrust-Steelantcollege". Omdat de schoolgebouwen verouderd zijn, met name het gebouw aan de Zeldenrustlaan, zijn de lokalen niet meer geschikt voor de huidige manier van lesgeven. Daar komt bij dat er nu les wordt gegeven op twee verschillende locaties, Oude Vaart en Zeldenrustlaan, wat extra kosten met zich meebrengt en ongewild leidt tot gesegregeerd onderwijs. D66 vindt het belangrijk dat leerlingen in aanraking komen met schoolgenoten van allerlei niveaus en achtergronden. Eén nieuw gebouw voor het Lodewijk College is daarom onontbeerlijk.

Al in 2018 is er een concrete huisvestingsvraag ingediend bij de gemeente door het voortgezet onderwijs. Tot op heden is er nog veel onduidelijk over de nieuwe locatie voor de middelbare school. Wat wel zeker is, is dat nieuwbouw een forse investering is en een zware wissel zal trekken op de gemeentelijke begroting. Aanvankelijk werd uitgegaan van een investering van 40 miljoen. De kosten in de bouw lopen echter fors op en daarom wordt nu al gesproken over een bedrag van 50 tot 60 miljoen. Reden te meer om nieuwbouw niet langer uit te stellen.

D66 is voor het Lodewijk College altijd voorstander geweest van een nieuwe onderwijscampus aan de Zeldenrustlaan. Meerdere partijen zijn betrokken bij deze

innovatieve onderwijscampus waarbij de potentiële partners ROC Scalda en ziekenhuis ZorgSaam al zijn gevestigd in de nabijheid van de Zeldenrustlaan.

Met het Centrum voor Toptechniek, gevestigd in het gebouw van ROC Scalda, is al sprake van een unieke onderwijssamenwerking van de voortgezet onderwijsinstellingen in Zeeuws-Vlaanderen, ROC Scalda, bedrijfsscholen en bedrijven.

Met het Zorghuis van de Toekomst komt er opnieuw een unieke vorm van samenwerking naar Zeeuws-Vlaanderen, maar dan voor de zorgopleidingen. Het ligt voor de hand om op de nog te ontwikkelen onderwijscampus alvast een plekje te reserveren voor het Zorghuis van de Toekomst.

Verder zou een aantrekkelijke onderwijscampus ook kunnen helpen tegen de krimp en tegen de weglek van leerlingen naar scholen in België.

Tot slot is goede bereikbaarheid van zorg en onderwijs met het openbaar vervoer van wezenlijk belang. Zeker voor een regio als Zeeuws-Vlaanderen, waar het niet eenvoudig is om het openbaar vervoer op peil te houden. Door het Lodewijk College, ROC Scalda en ZorgSaam te centreren, is een nieuwe verbeterde OV-hub bij het ziekenhuis een reële mogelijkheid met goede OV-verbindingen om de passagiers van en naar ZorgSaam, ROC Scalda en Lodewijk College te vervoeren.

2. Wonen in Duurzaam Terneuzen

Terneuzen moet een toekomstbestendige gemeente worden. Kijk wat er nodig is, hoe dat circulair te maken en hoe om te gaan met klimaatverandering. Een groene leefomgeving is een fijne en aantrekkelijke leefomgeving. Daar wil je wonen, werken en leven.

Energietransitie gebouwde omgeving

Een groot deel van het energieverbruik en de milieu-impact in Terneuzen is toe te rekenen aan onze gebouwen. De verduurzamingsopgave is uitdagend vanwege de directe impact die het heeft op bewoners en omdat er veel verschillende partijen bij betrokken zijn.

Tegelijkertijd leidt verduurzaming tot een gezonder binnenmilieu, waardebewoud van het vastgoed, besparing op de energierekening en hoger comfort.

We stellen een gemengde aanpak voor. Een aanpak waarbij we enerzijds inzetten op het informeren en ondersteunen van bewoners die stap-voor-stap toewerken naar een duurzame woning en waarbij we anderzijds werken aan collectieve warmtevoorzieningen.

Onze aanpak

Verduurzamen huurwoningen. We zorgen dat de komende jaren huurwoningen van mensen met een laag inkomen worden verduurzaamd, zodat zij ook profiteren van een lagere energierekening. Dit doen we samen met woningcorporaties en andere verhuurders. We richten ons hier op woningen van de laagste inkomens met een laag energielabel.

Betere informatievoorziening. De gemeente grijpt 'natuurlijke momenten', zoals een verhuizing, aan om bewoners te stimuleren stappen te zetten. Dit door juist op die momenten te informeren over mogelijkheden zoals deelname aan een collectieve inkoopactie of het gebruik van landelijke of gemeentelijke subsidie/financiering.

Wijkgerichte uitvoeringsplannen die voor iedereen te begrijpen zijn. De gemeente maakt via begrijpelijke communicatie de Transitievisie Warmte Terneuzen toegankelijk voor bewoners en gaat voortvarend aan de slag met de praktische vertaalslag in de wijkgerichte uitvoeringsplannen.

Participatie vanaf de start. De stem van bewoners moet bij verduurzaming en op termijn aardgasvrij maken van wijken vroegtijdig gehoord worden zodat bewoners invloed hebben op de keuze voor het warmte-alternatief op aardgas, het vervolgproces en eventuele andere (aanpalende) wensen voor de wijk kenbaar kunnen maken.

Open houding richting lokale initiatieven. Initiatieven uit de samenleving gericht op het (collectief) verduurzamen van gebouwen, bijvoorbeeld vanuit bewonersorganisaties of energiecoöperaties krijgen ondersteuning door middel van subsidiëring of toegang tot bepaalde kennis en informatie.

Extra middelen voor warmtetransitie. Om de warmtetransitie mogelijk te maken moet er extra geld komen vanuit het Rijk. Hier lobbyen we actief voor.

Duurzaam MJOP voor alle VvE's. We pleiten voor prikkels die VvE's ertoe bewegen om een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) op te stellen. Denk aan ondersteuning bij het opstellen of een subsidie voor VvE's waarbij het hebben ervan een voorwaarde is.

Focus op MKB-bedrijven. De gemeente richt zich in haar energiebesparingsbeleid naast woningeigenaren en huurders ook op MKB-bedrijven. Denk aan een verduurzamingsaanpak voor bedrijventerreinen of het faciliteren van collectieve inkoop van zonnepanelen of andere energiebesparende maatregelen.

Betaalbare woningen voor iedereen

We willen wonen in een betaalbaar en groen Terneuzen. In heel Nederland hebben we te maken met een tekort aan betaalbare woningen en dat is in onze gemeente helaas niet anders. Starters op de woningmarkt komen er nauwelijks tussen. Ook de middenklasse heeft te kampen met de overspannen woningmarkt. En iets gaan huren, is niet langer een aantrekkelijke optie. Dit vraagt om sturende maatregelen. Maatregelen die ertoe leiden dat de betaalbaarheid verbetert en waarbij de woningvoorraad past bij de woonbehoeften van onze inwoners.

Onze aanpak

Huizen zijn er om in te wonen, niet om in te beleggen. Een huis is voor bewoners, niet voor beleggers. Na verruiming van landelijke wetgeving gaan we gebruikmaken van opkoopbescherming en zelfbewoningsplicht om toekomstige bewoners meer kans te geven op de oververhitte huizenmarkt. We laten deze regels gelden in heel de gemeente. Verhuurdersvergunning Terneuzen. Met de verhuurdersvergunning krijgt de gemeente een stok achter de deur om de uitwassen op de flexibele huurmarkt tegen te gaan. Misstanden, als prijsopdrijving, overbewoning en te veel woningen die in één wijk verhuurd worden aan arbeidsmigranten kunnen beter worden aangepakt.

Voldoende short-stay locaties voor arbeidsmigranten. Arbeidsmigranten dienen te worden gehuisvest in daarvoor speciaal ingerichte short-stay locaties. De arbeidsmigranten krijgen hier voor een redelijk huurtarief veilige en passende huisvesting aangeboden met voldoende mogelijkheden voor ontspanning.

Bouwen en gebiedsontwikkeling

In de afgelopen jaren is er al veel gebouwd, toch moeten er de komende tien jaar veel woningen worden bijgebouwd om het woningtekort tegen te gaan. D66 wil zoveel mogelijk bouwen binnen de huidige bebouwde kom. Als dat niet meer gaat, kan gekeken worden naar uitbreidingsplannen aan de randen van stads- en dorpskernen. Met het bouwen van nieuwe woningen blijven we aandacht besteden aan vergroening en verduurzaming.

Onze aanpak

Samenhangende woonvisie. Met een samenhangende woonvisie komen we tot een goede balans van gevarieerde bouw voor de diverse doelgroepen en een afgewogen verdeling tussen sociale huur, particuliere huurwoningen in het middensegment en koopwoningen met het daarbij behorende investeringsniveau voor de 14 kernen.

Actiever grondbeleid. De gemeente moet een actiever grondbeleid voeren om meer regie te krijgen op het woningbouwbeleid. Nu heeft de markt een te grote vinger in de pap van nieuwbouw van woningen. De markt bouwt voor de doelgroepen waar het meest aan kan worden verdiend. Dat kun je de markt overigens niet kwalijk nemen, maar daardoor dreigen bepaalde groepen mensen met een specifieke woonbehoefte onder te sneeuwen. De gemeente moet daarom met haar grondbeleid er voor zorgen dat er ook wordt gebouwd voor doelgroepen die commercieel minder interessant zijn.

Transformeren van kantoor- en winkelpanden. We gaan onderzoeken op welke wijze leegstaande winkel- en/of kantoorpanden geschikt gemaakt kunnen worden als woonruimte.

Natuurinclusief bouwen. Het is belangrijk dat Terneuzen dier- en plantsoorten actief beschermt en vooruithelpt. Elk nieuw plan of project zou in potentie meer biodiversiteit

moeten achterlaten dan er voorheen aanwezig was. 'Natuurinclusief bouwen' wordt daarmee de nieuwe standaard, waarbij natuurversterking een vast onderdeel is van alle projecten en ontwikkelplannen. Bijvoorbeeld: zorg voor groene daken of gevels en werk met ingemetselde nestkasten en waterdoorlatende bestrating.

Groen is de norm

D66 koestert het groene kapitaal in en om de woonwijken. Bomen en groen maken het dorp of de stad aantrekkelijker, zijn belangrijk om hittestress tegen te gaan, dragen bij aan de luchtkwaliteit, versterken de natuur en zorgen voor natuurlijke afwatering. Groen is wat ons betreft de norm voor de inrichting van de openbare ruimte.

Onze aanpak:

Van verstening naar vergroening. Het is frappant dat in menig nieuwbouwwijk het beter is gesteld met de biodiversiteit dan op een willekeurig landbouwperceel. Maar er zijn ook nog veel wijken waar de verstening overheerst. Daar kunnen we verandering in brengen met bomen, perkjes, gevelbegroeiing, daktuinen, groene schoolpleinen en de laatste tegelrij tegelvrij te maken zodat bewoners er een insectenvriendelijk geveltuintje kunnen aanleggen.

Maaibeleid op de schop. We laten de natuur zijn werk doen, bloeiende stadsnatuur is goed voor de insecten en dieren en laten we daarom zo lang mogelijk staan. Voor maaien gaat gelden: nee tenzij. We maaien ecologisch en zo min mogelijk in het broedseizoen.

Boom voor een boom. We proberen zo min mogelijk bomen te kappen. Helaas is het soms toch nodig om dit te doen. Dit heeft een grote impact op de leefomgeving van mens en dier. We hanteren bij het afgeven van een kapvergunning het 'boom voor een boom principe' wat inhoudt dat voor iedere gekapte boom er een nieuwe boom herplant wordt. Bij voorkeur op dezelfde plaats en als dat niet kan in de nabijheid van de gekapte boom.

Groene ontmoetingsplekken. Met openbare pluk- en moestuintjes en urban sports voorzieningen worden groene ontmoetingsplekken aangelegd waarbij de pluk- en moestuintjes ook gebruikt kunnen worden voor voedseleducatie voor basisschoolleerlingen.

Beperken kunstmatig licht. Kunstmatig stadslicht verstoort dieren en planten. Kunstmatig licht wordt daarom in buitenruimte dichtbij groen beperkt.

3. Milieuhandhaving voor een gezond leefmilieu.

De Westerschelde en het Kanaal van Gent naar Terneuzen brengen ons een grote variëteit aan bedrijvigheid en economische voorspoed. Maar dit heeft ook een keerzijde. De industriële processen in de Kanaalzone Gent-Terneuzen hebben, door de emissies die daar nu eenmaal mee gepaard gaan, consequenties voor het leefmilieu en de natuur.

In 2020 is een breed onderzoek gedaan onder de inwoners van de Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone naar de beleving van de omgevingskwaliteit. Steeds meer mensen ervaren stank-, stof- en geluidhinder van de bedrijven in de Kanaalzone.

De gezondheid en het welzijn van onze inwoners staan hierdoor onder druk. Dit vindt D66 een zorgwekkende ontwikkeling. Een goede gezondheid geeft je de mogelijkheid om belangrijke levensdoelen te realiseren. Denk aan een job uitoefenen, reizen maken, sporten en bewegen, spelen met (klein)kinderen, enzoverder. Het geeft je de kans om een eigen regie te voeren en zo een kwaliteitsvol leven na te streven.

De Kanaalzone is geen afvoerputje

Om het leefmilieu in de Kanaalzone te borgen, is strikte controle op en handhaving van de milieuregelgeving nodig. Steeds meer inwoners in onze regio hebben het idee dat de overheid het niet zo nauw neemt met milieuhandhaving en dat de Kanaalzone is gedeclasseerd tot het afvoerputje van de Benelux. Geen vreemde gedachte als we ons realiseren dat de overheid de afgelopen tijd de nodige steken heeft laten vallen in het PFAS-dossier, het toestaan van varend ontgassen op de Westerschelde en het Nederlandse deel van het Kanaal Gent-Terneuzen, het niet oplossen van de stofoverlast bij Westdorpe en het gedogen van milieuhinder veroorzaakt door GSNed op Driewegen. Milieuhandhaving is voor D66 Terneuzen van essentieel belang.

Onze aanpak.

Investeer in milieudiensten. De milieudiensten RUD Zeeland en DCMR zien toe op de milieuhandhaving. Aan de diensten van de milieudiensten hangt een prijskaartje. Als wij willen dat zij hun handhavende taken voor onze gemeente goed kunnen uitvoeren, moeten wij ook bereid zijn hierover met hun in overleg te treden en meer budget beschikbaar stellen.

Niet marchanderen met milieucategorieën. Als in een bestemmingsplan of verordening een milieucategorie is vastgelegd, wordt deze niet opgehoogd met een omgevingsvergunning afwijkend gebruik.

Real time meetsysteem luchtkwaliteit. Met de aanwezigheid van havens en industrie staat de luchtkwaliteit onder een enorme druk. Inzetten op schone lucht is belangrijk voor ons allemaal en komt direct ten goede aan kinderen en mensen met een kwetsbare gezondheid. Meten is weten en daarom is het belangrijk dat de gemeente in samenwerking met de provincie en de milieudiensten de luchtkwaliteit laat meten met een betrouwbaar real time meetsysteem.

Aansluiten bij het Schone Lucht Akkoord. De gemeente Terneuzen sluit zich aan bij het Schone Lucht Akkoord (SLA). Vervolgens wordt er een plan van aanpak voor minder gezondheidsschade door vuile lucht opgesteld. In deze plannen zijn onderwerpen als walstroomvoorzieningen, duurzaam transport en opwekking van groene waterstof.

opgenomen. De plannen worden ingediend bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ten einde in aanmerking te komen voor een bijdrage uit de Rijkssubsidie. Lobby totaalverbod varende ontgassen. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), de toezichthouder van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, heeft de Westerschelde en grote delen van het Nederlandse deel van het Kanaal van Gent naar Terneuzen aangewezen als gedoogzone voor het varende ontgassen. De ILT vindt het blijkbaar gerechtvaardigd dat Zeeuwen worden blootgesteld aan een kankerverwekkende stof als benzeen. Maar niet alleen Zeeuwen, ook Friezen en Flevolandse hebben in de optiek van ILT niet het recht om te wonen in schone gezonde lucht, want ook in grote delen van Friesland en Flevoland is varende ontgassen toegestaan. Met een lobby richting het Rijk moet dit besluit van de ILT om varende ontgassen in dunbevolkte gebieden toe te staan van tafel en worden omgezet in een totaalverbod varende ontgassen in heel Nederland. De provincies Flevoland, Friesland en Zeeland nemen het voortouw in deze lobby in goed overleg met de gemeenten die de dupe zijn van deze kwalijke gedoogpolitiek. De lobby moet tevens zorgen voor de komst van voldoende ontgassingsinstallaties langs de waterwegen en eerlijke afspraken over de financiering van deze ontgassingsinstallaties.

4. Sociaal domein voor gelijke kansen

D66 zet in op gelijke kansen om mee te doen in de samenleving, op basis van ieders talenten en mogelijkheden, zowel economisch als sociaal. In het sociaal domein stimuleren we actief zelfredzaamheid en samenredzaamheid van bewoners onderling.

Jeugdzorg

Het is moeilijk de kosten van de jeugdzorg te beheersen. Wanneer er eenmaal een indicatie voor jeugdzorg is gegeven, moet deze vorm van zorg worden gegeven en zijn de kosten moeilijk te beperken. De financiële risico's zijn groot bij de zogenoemde zwaardere jeugdzorg. Daarnaast is de impact van zwaardere jeugdzorg voor het kind en de omgeving bijzonder groot. Het is van belang dat de gemeente Terneuzen alles in het werk stelt om een zware indicatie met beleidsmatige middelen voorkomen kan worden.

Verder staat onze jeugdzorg onder druk. De jeugdhulpverleners zijn veel tijd kwijt aan administratie en verantwoording en de wachtlijsten worden langer.

Onze aanpak.

Regionaal denken en samenwerken. We willen dat de hulpverleners zoveel mogelijk tijd hebben voor onze jongeren. Zodra ze in contact komen met een jongere begint de hulpverlening. In de jeugdzorg moeten we regionaal denken en samenwerken met omliggende gemeentes.

Investeren in jongeren- en opbouwwerk. Onze jongerenwerkers kennen de jongeren en hun situatie. Zij kunnen snel dreigende problemen herkennen en proberen de jongeren erbij te helpen. Daarom willen we méér investeren in jongeren- en opbouwwerk in Terneuzen.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO) is erop gericht dat iedereen, ongeacht beperkingen, mee kan doen in de samenleving. Nu ouderen – ook met beperkingen – langer in hun eigen woning blijven wonen, zal er meer beroep worden gedaan op hulp van derden. Informele hulp, zoals mantelzorg, is belangrijk, maar niet altijd voldoende. Naast het bieden van professionele zorg vindt D66 het belangrijk om de betrokkenheid van ouderen te behouden en te vergroten. Ook zal er aandacht moeten zijn voor de manier waarop ouderen maatschappelijk betrokken kunnen blijven of weer worden. Daarbij is eenzaamheid een belangrijk aandachtspunt. Goede doelgroepgerichte voorlichting is belangrijk: als men niet met de mogelijkheden bekend is, zal men de weg erheen niet vinden.

Onze aanpak

Sociale netwerken. Meer inzetten op het versterken van sociale netwerken en kleine maatschappelijke activiteiten.

Buurt- en contactcentra. Het op veel plekken beschikbaar stellen van buurt-contactcentra, waar mensen elkaar ontmoeten

Nadruk op preventie. De ongelijkheid in levensverwachting bij de inwoners onderling is te groot; dit wordt onder meer veroorzaakt door een verschil in kansen om gezonder te leven. Daarom zetten we in op programma's die armoede, alcoholgebruik, roken en ongezond eten verminderen.

Perspectief op werk

Werk geeft het leven kleur en ritme. Het biedt voldoening omdat het een bijdrage levert aan de maatschappij. En het biedt levensplezier en zekerheid. De gemeente Terneuzen moet zich dan ook richten op het scheppen van banen op alle niveaus. Wie in de bijstand belandt, moeten we helpen om aan werk te komen. Ook als dat een extra uitdaging is door een gebrek aan opleiding of een arbeidsbeperking. Voor wie werk geen haalbare optie is, helpt de gemeente toch mee te doen. Regelgeving mag het pad naar betaald of onbetaald werk niet in de weg staan.

Onze aanpak.

Bijverdienen met behoud van uitkering. Het moet mogelijk worden om vanuit de bijstand in te stromen naar regulier werk, indien men eerst in de gelegenheid wordt gesteld om een vastgesteld maximumbedrag te verdienen met behoud van uitkering, door een vastgesteld aantal minimumuren per week te werken.

Realistische verplichtingen in te stellen voor mensen die in de bijstand zitten. Voor bijstandsgerechtigden én de maatschappij zinvolle tijdsinvulling mogelijk maken met bijvoorbeeld vrijwilligerswerk.

De menselijke maat toe te passen bij wat iemand in de bijstand als gift mag ontvangen, zodat familie/vrienden kunnen bijstaan.

Een persoonsgerichte aanpak. We willen een persoonsgerichtere werkwijze om de rechtmatigheid van uitkeringen vast te stellen. Die moet uitgaan van vertrouwen in plaats van wantrouwen. We gaan kritisch kijken naar het nut van algoritmes. Daarnaast willen we de administratieve belasting zoveel mogelijk beperken.

5. Financiën. De investerende gemeente

D66 houdt de voorzieningen in Terneuzen graag op niveau. Maar de financiën staan onder druk door de coronacrisis, de decentralisaties, de investeringen voor onderwijshuisvesting en de ontwikkelingen van het gemeentefonds.

D66 zet zich in voor een transparant en solide financieel beleid. Dat betekent dat we zorgvuldig omgaan met belastinggeld, omdat wij ons realiseren dat mensen daarvoor hard hebben gewerkt, en wij zorgen ervoor dat we een stootje kunnen hebben. D66 kiest altijd voor een toekomstbestendige begroting. We schuiven geen schulden door naar onze kinderen en kleinkinderen.

Vanuit diezelfde waarden erkennen we ook het belang van sommige publieke investeringen – bijvoorbeeld goede onderwijshuisvesting en schone energie – die juist op de lange termijn profijt opleveren. Daarom zijn lage lokale lasten voor ons belangrijk, maar niet het enige criterium.

Grip op financiën

De gemeente is voor ongeveer 70% van de begroting afhankelijk van rijksbijdragen. Wij vinden het belangrijk dat de democratische processen zo dicht mogelijk bij inwoners plaatsvinden en willen dat de gemeente minder afhankelijk wordt van het Rijk.

De kosten en uitgaven van de gemeente moeten beheersbaar blijven.

Door te investeren in bijvoorbeeld meer bewegen, voorlichting over gezonde voeding en preventie kan op termijn bespaard worden op de zorgkosten.

Onze aanpak.

Duidelijk signaal naar de Rijksoverheid. Bij decentralisaties vergoedt het Rijk alleen dat wat zij ziet als ‘werkelijke kosten’. Dit is in de praktijk lang niet altijd toereikend, zoals bleek bij de overgang van jeugdzorg. Die budgetten moeten realistischer worden vastgesteld. Ook dient het Rijk rekening te houden met de extra inspanningen en extra kosten die gemoeid zijn met de instandhouding van voorzieningen in dunbevolkte regio's.

Zelf belasting kunnen heffen. Om de lokale democratie te versterken en de afhankelijkheid van het Rijk te verminderen, moeten de gemeenten meer ruimte krijgen om zelf belastingen te heffen, met gelijktijdige verlaging van de Rijksbelastingen. Hier zullen we op blijven aandringen.

Regelmatig doorlichten van de gemeentelijke organisatie. De gemeente werkt zo efficiënt mogelijk. De gemeente zal zich regelmatig herbezinnen op de bestaande activiteiten en het stroomlijnen van de organisatie. Ook het verloop van langdurige projecten wordt tussentijds geëvalueerd. Kijk niet alleen of de gemeente haar taken goed uitvoert, maar stel ook de vraag of de gemeente de goede taken uitvoert.

Verantwoorde subsidieverstrekking. Subsidies zijn een nuttig middel om dingen die we belangrijk vinden voor elkaar te krijgen. Omdat het gaat om belastinggeld gaan we hier behoedzaam mee om. Dit vraagt om heldere doelstellingen, transparantie en verantwoording achteraf. Bijdragen aan maatschappelijke doelen zoals duurzaamheid, diversiteit en inclusie worden als criteria opgenomen in de subsidieregeling.

Toekomstbestendige leges en heffingen

D66 is nadrukkelijk wel voor kostendekkende leges en heffingen, zodat men weet waar men voor betaalt. De hoogte van gemeentelijke leges of retributies, voor bijvoorbeeld een bouwvergunning of trouwen, moet in verhouding staan tot de daadwerkelijk gemaakte kosten. Deze diensten zijn niet gratis, maar de gemeente hoeft er ook niet aan te verdienen.

Die kosten bieden bovendien een goede stimulans en helder criterium om zo efficiënt mogelijk te functioneren en zo de kosten voor inwoners te beperken.

D66 wil dat schoon gedrag loont. Bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing geldt daarom, voor zover wettelijk toegestaan, het principe 'de vervuiler betaalt'. Dat is niet alleen eerlijker, maar ook beter voor het milieu én het maakt mensen bewust van de echte kosten van hun gedrag. Overigens geldt: hoe beter afval wordt gescheiden, des te lager de kosten voor de verwerking. Daardoor is een verlaging van de afvalstoffenheffing mogelijk.

Onze aanpak.

Herziening rioolheffing. De rioolheffing in Terneuzen wordt nu geheven over de waarde van het perceel in het economisch verkeer (WOZ-waarde). Dit moet worden herzien door de hoogte van de rioolheffing te berekenen naar rato van het drinkwaterverbruik.

Eerlijke afvalstoffenheffing. Uitgangspunt is dat we met de afvalstoffenheffing het schoonhouden van de gemeente en het inzamelen van het afval volledig dekken. Deze wordt wat D66 betreft gedifferentieerd naar het aantal personen in een gezinshuishouden en de aangeboden hoeveelheid restafval.

Lagere kosten bouwvergunning. Voor verduurzaming van een woning brengt de gemeente minder bouwleges in rekening.

6. Kunst en cultuur verbindt

D66 vindt dat kunst en cultuur een inherente waarde hebben. Kunst en cultuur verbindt bewoners en andere beleidsterreinen. D66 wil open staan voor initiatieven vanuit de samenleving. Door een inventarisatie van behoeften worden ook verbindingen gelegd.

Cultuurnota: nu uitvoering

D66 is blij met de cultuurnota van de gemeente Terneuzen en met het instellen van het Terneuzense dichtersgilde. De nadruk in de komende periode moet liggen op de uitvoering van het cultuurbeleid. Hoe gaan de ambities uit de cultuurnota waargemaakt worden?

Samenwerking Zeeuws-Vlaanderen en het grensgebied

D66 Terneuzen wil vooral de nadruk leggen op de samenwerking met de andere Zeeuws-Vlaamse gemeenten Hulst en Sluis. De culturele identiteit van Terneuzen is ingebed in Zeeuws-Vlaanderen. De combinatie van het landschap en de industrie weerspiegelt de fysieke en mentale ruimte voor de inwoners van Zeeuws-Vlaanderen. Ook met het grensgebied kunnen interessante cross-overs ontstaan. We zien dat al in de samenwerking met Gent.

Lokale podia en theaters goed onderhouden

Voor de gemeente Terneuzen betekent dat naast het goed onderhouden van PIT, Porgy en Bess en het Scheldetheater hierbij niet de kernen met hun lokale podia moeten worden vergeten. Deze zorgen voor verbinding en dragen daarmee bij aan de leefbaarheid in de hele gemeente.

Cultuurhistorie

Het poldergebied, de dorpen, de buurtschappen en de Staats-Spaanse Linies geven een specifieke en bezienswaardige charme aan het buitengebied. D66 is van mening dat naast de reeds aanwezige bescherming er bij nieuwe projecten rekening moet worden gehouden met deze kernkwaliteiten. Wij geven daarbij voorrang aan het beschermen van streekhistorie en de streekeigen elementen.

Musea: weergave van de culturele identiteit

De musea in Terneuzen leggen vooral veel erfgoed en historie vast. Gestreefd moet worden naar meer wisselende exposities waardoor ook de eigen bevolking het museum meer dan één keer bezoekt en er publiek van buiten Zeeuws-Vlaanderen getrokken wordt. Hierbij dient meer aandacht te zijn voor jongeren. Het is belangrijk een nieuw publiek aan te spreken dat Zeeuws-Vlaanderen nodig heeft.

Bibliotheken: zorgen voor sociale cohesie

D66 steunt plannen voor moderne bibliotheken die zijn toegespitst op het digitale tijdperk, die veel meer zijn dan een gebouw met boeken, en naast een ontmoetingsplaats, ook een digitaal portaal vormen voor literatuur en informatie. Zij zorgen daarmee voor sociale cohesie en versterking van de jeugd in achterstandssituaties.

Onze aanpak.

Burgerparticipatie stimuleren. Door beschikbaar stellen van budgetten via 'open calls' kunnen initiatieven vanuit de samenleving gefaciliteerd worden.

Aandacht voor jongeren. Jongeren vormen een nieuw publiek dat Terneuzen ook qua werkgelegenheid nodig heeft. Kunst -en cultuuruitingen die jongeren aanspreken maken ons gebied aantrekkelijker voor hen.

Culturele identiteit als uitgangspunt. De combinatie van de polders met de industrie zit in de vezels van iedere Zeeuws-Vlaming. Dat betekent dat dit specifieke karakter van onze streek beschermd moet worden. Aan de andere kant kan voor kunst- en cultuuruitingen een verbinding met de industrie gezocht worden.

7. Sporten maakt gezond

Mensen die sporten leven langer, voelen zich beter en hebben overwegend minder gezondheidskwalen. Sportverenigingen zorgen voor een gemeenschapsgevoel en zingeving. Het lid zijn van een sportclub kan de fysieke en mentale gezondheid bevorderen. Je hoeft niet persé te sporten om aan een gezonde dosis beweging te komen. Regelmatig wandelen door je buurt is ook goed. We willen daarom een buitenomgeving die je stimuleert om actief te zijn en die voor iedereen toegankelijk is. Sport verdient een plek in onze gemeente. Onze visie is het vergroten van het sportaanbod in de openbare ruimte en ervoor zorgen dat sportfaciliteiten voor alle inwoners toegankelijk zijn.

Onze aanpak

Rondje Kreek afronden. Het Rondje Kreek moet nu eindelijk eens worden afgemaakt, zodat onze inwoners worden uitgenodigd op een gezonde manier te genieten van de Otheense Kreek.

Sportaccommodaties met kwaliteit D66 vindt de kwaliteit van een sportaccommodatie belangrijker dan een accommodatie in elke kern. Daarbij streven we naar een maximaal gebruik door de gemeenschap en naar een zo groot mogelijke bezetting van accommodaties. Dit betekent dat meerdere organisaties van dezelfde locatie gebruik kunnen maken, voor zowel binnen- als buitensport. De gemeente heeft een regiefunctie, maar is terughoudend op het gebied van grond, opstallen, vervanging, groot onderhoud en beheer en exploitatie.

Een sportieve buitenruimte. Tijdens de lockdowns hebben we gemerkt hoe belangrijk onze buitenruimte is om fit en vitaal te blijven. We staan daarom positief tegenover aanvragen van sportfaciliteiten in de buitenruimte.

Speeltuinen. Speeltuinen voor kinderen zijn belangrijk, zodat zij leren dat bewegen plezier brengt. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat de kinderen kunnen spelen in een groene omgeving.

Buurtsportcoaches. Met de inzet van buurtsportcoaches willen we een betere verbinding tussen zorg, welzijn, onderwijs en andere maatschappelijke organisaties realiseren. Nu de voetbalvereniging in Sluiskil is opgeheven, maar het voetbalveld er nog wel ligt, is Sluiskil de aangewezen plek om met een buurtsportcoach te beginnen.

Breedtesport. D66 Terneuzen is van mening dat sport door alle lagen van de bevolking beoefend moet kunnen worden. Daarom zetten wij in op breedtesport en evenementen als Marathon Zeeuws-Vlaanderen en Ride for the Roses.

Veilig sportklimaat. Om een veilig sportklimaat te realiseren, willen we dat clubs gratis de verplichte verklaring omtrent goed gedrag (VOG) kunnen aanvragen bij het aanstellen van vrijwilligers. Daarnaast vragen we hen een vertrouwenscontactpersoon aan te wijzen.

8. Sterke economie voor een bloeiende samenleving

We hebben een sterke economie en een succesvol bedrijfsleven nodig voor een bloeiende samenleving. Alleen zo hebben we de middelen om te investeren in onderwijs, zorg en al die andere mooie dingen. Alleen zo zijn er genoeg banen en kansen voor mensen om zich te ontwikkelen. Door de coronacrisis zijn een aantal sectoren en ondernemers ongekend hard getroffen. Deze getroffen sectoren en ondernemers verdienen onze steun. Indien zij niet in aanmerking komen voor landelijke steunpakketten moeten zij worden geholpen door de gemeente indien mogelijk.

Tegelijk weten we ook dat, op de lange termijn, de economie niet ongecontroleerd kan doorgroeien. De grenzen van het huidige economisch model komen in zicht, we stuiten op ecologische grenzen: grondstoffen raken op, de aarde warmt op, de leefomgeving staat onder druk en de biodiversiteit neemt af. De ondernemers van vandaag groeien door duurzaam te ondernemen.

De industrieën in de Kanaalzone staan voor een enorme technische uitdaging in het bedenken van duurzame oplossingen voor het energie en klimaat vraagstuk en de circulaire economie. Tegelijkertijd is het een boeiende uitdaging, omdat deze industrieën het verschil kunnen maken en pionieren in het duurzaam ondernemen.

Onze aanpak

Regelmatig overleg met ondernemers. D66 wil dat de gemeente het voor bedrijven en instellingen aantrekkelijk maakt zich in Terneuzen te vestigen, te starten en te groeien. Geen regels om de regels. Dit betekent ook dat het gemeentebestuur regelmatig in overleg treedt met de ondernemers om te horen wat er leeft over herinrichting van bedrijventerreinen, gebieds- en stadsontwikkeling, maatschappelijk verantwoord ondernemen, aanleg van nieuwe infrastructuur en dergelijke.

Werken aan grensontkennende integratie. Ook wij willen het economisch beleid interregionaal en internationaal aanpakken. Vanwege de ligging van Zeeuws-Vlaanderen willen we hier constant over de landsgrens naar België kijken. De havenfusie is een katalysator van de grensontkennende economische integratie tussen Vlaanderen en onze regio.

Steun voor startups en MKB. D66 is bij uitstek een partij voor ondernemers en innovatie. Startups en het MKB zijn de motor van banen en duurzame innovatie. En dus belangrijk voor onze economie en regio.

Steun voor duurzaam ondernemen D66 wil dat bedrijven maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen. Gemeenten dienen het duurzaam ondernemen en het duurzaam bouwen van bedrijfspanden te stimuleren, bijvoorbeeld met lagere bouwleges.

Onderwijs sluit aan op bedrijfsleven. Voor D66 is goed onderwijs een noodzakelijke investering in de toekomst van onze regio. Het onderwijsaanbod moet naadloos aansluiten op de vraag van het bedrijfsleven. D66 is er voorstander van om samen met het bedrijfsleven beleid te ontwikkelen waardoor minder jongeren uit de regio vertrekken, want we kunnen iedere jongere die beschikbaar is voor de arbeidsmarkt gebruiken, en als blijvende inwoner.

9. Aandacht voor onze burgers en democratie

Democratie is de basis voor onze samenleving en is veel meer dan stemmen tijdens verkiezingen. D66 staat voor een gemeente met actief burgerschap, waar mensen kunnen meedenken, meedoen en meebeslissen. Voorwaarde voor een succesvolle democratische gemeente is het aantal inwoners dat actief meedoet en bijdraagt aan het proces.

D66 is niet bang voor kritische burgers of journalisten, maar ontvangt hen met een open houding. Omdat wij inzien dat een kritische houding juist ontstaat als men hart heeft voor Terneuzen. Het leidt tot meer draagkracht en verbondenheid, en er wordt gebruik gemaakt van talenten, creativiteit en betrokkenheid.

Wel moet opgemerkt worden dat wij als overheid het voor de participerende burger niet eenvoudiger hebben gemaakt. De vraagstukken worden steeds complexer en daarmee ook het proces van de besluitvorming. De burger, en soms ook de bestuurder, kunnen daardoor steeds vaker de uitgang van het doolhof niet meer vinden. Dit maakt de participerende burger onzeker en bezorgd en komt het vertrouwen in de overheid niet ten goede. De burger moet van begin af aan worden meegenomen in dit moeilijke proces van besluitvorming door helder te communiceren over de te volgen procedure.

Onze aanpak

Toekomstgerichte visie. Vaak ontbreekt het in de gemeente Terneuzen aan toekomstgericht beleid met een visie voor de lange termijn. Er wordt niet altijd gestuurd binnen kaders, met een vast toekomstdoel voor ogen. Sommige beslissingen worden om onduidelijke redenen wél genomen, andere juist niet. D66 is voor het ontwikkelen van visies voor alle beleidsterreinen. In heldere taal: waar willen we heen met onze gemeente en wat willen we bereiken. Daaruit volgt automatisch: past deze stap bij dit toekomstbeeld.

Raadsakkoord en Raadsagenda. Na de verkiezingen willen wij een Raadsakkoord sluiten en een Raadsagenda opstellen in de gemeenteraad. Hiermee komt de functie van de gemeenteraad als tegenmacht tot zijn recht.

Duidelijke besluitvorming. De kern van goede besluitvorming is het scheppen van de juiste balans tussen duidelijkheid, overtuiging, moed en communicatie en een deugdelijke mix van logische analyse en emotie.

Burgerparticipatie. We luisteren naar de burgers, we praten mee en nemen heldere besluiten. Besluiten die uitgelegd kunnen worden en waarvoor we verantwoordelijkheid dragen. We richten ons systeem zo in dat inwoners en betrokkenen de weg kunnen vinden, actief meedoen en begrijpen welke keuzes worden gemaakt.

Transparant besluitvormingsproces. Vanaf het begin moet voor iedereen duidelijk zijn hoe het besluitvormingsproces verloopt: Wat is de bevoegdheid van het College van B en W? Wat is de bevoegdheid van de gemeenteraad? Wanneer kunnen de burgers inspreken en hoe wordt er met de ontvangen inspraakreacties omgegaan? Wie en wanneer wordt er een definitief besluit genomen? Is het mogelijk om tegen een genomen besluit in beroep te gaan en hoe moet dat dan?